

OM SAMLING OG GLEMSEL

ANDERS FOGH JENSEN, FILOSOF

Nietzsche lærte os, at det at samle var noget farligt noget. I hvert fald at vi måtte gøre det uden for meget omhu, og i udvalgte doser. Den, der samler grundigt har besværligheder med at leve. Hvordan nu det?

Jo, for Nietzsche har det at samle noget sammen at gøre med erindring. At samle noget er at gentage bagud, som Kierkegaard sagde. Det betyder, at det, der hændte, det der forelå, det der var, gentages i erindringen og derved kommer til at eksistere endnu en gang, men i erindringens form. Det kan føre til længsel og dermed fjerne os fra det, der er nu, svarer Kierkegaard. Det kan fylde til overfyldthed, svarer Nietzsche.

Da museerne omkring år 1800 begyndte at ordne tingene ud fra en tidsdimension – en udviklingsrækkefølge – var det med henblik på at erindre, at fortiden ikke var som nutiden. Den var anderledes og havde igennem sin udvikling bragt os nutiden. Man samlede for at erindre sig det andet, det der engang hændte, det der forelå, det der var. Hvorfor gjorde man det? Af to grunde: Den ene, fordi fortiden var en del af nutiden, og at det at have et museum med en samling over fortidige genstande er at gøre det muligt at forstå sin egen samtid. Den anden grund er den omvendte: Ved at se fortidens anderledeshed kan vi bedre forstå, hvad der er særegent ved netop vor tid. Som et barndomsbillede både giver følelsen af kontinuitet og brud.

Når Nietzsche har sine kvababelser med samlingen af det historiske og erindringen af det, så er det ikke fordi, han tager afstand fra fortiden. Heller ikke fra kendskabet til den. Tværtimod. Han tager afstand fra viljen til at samle ind for at rekonstruere fortiden, som den var. Hvorfor? Ikke bare fordi den bestræbelse er dømt til at mislykkes. Nej, for Nietzsche handler det om, hvad det gør ved livet nu at samle. Og at leve i fortiden, at gentage det forgangne, at samle for at erindre, er langt fra altid noget, der potenserer livet nu.

'Antikverende' er Nietzsches udtryk for denne vilje til samling. Og når den er værst, er den 'mumificerende'. Den pakker det samlede ind som en mumie for at bevare det. Det er der ikke meget liv i. Vil man

Den, der
glemmer alt,
kan heller
ikke erfare.

antikvere må det være for at vokse med beundringens følelse.

At bruge sin erindring i livets tjeneste er at erindre, for at det skal skabe noget nu. At erindre sig alle detaljerne i Ellehammers første flyvning er kun værdifuldt, dersom det giver kraft nu. For eksempel ihukommer jeg at Ellehammer lettede fra Kløvermarken, fordi det gør et nummer ud af den fodboldkamp, jeg skal spille der. Jeg skal spille med Ellehammer igennem mig.

At samle uden at skabe, at huske for at gentage, det er at drøvtygge. At kaste det samme op igen for at tygge det endnu engang. Samlingen står i ledtog med søvnløsheden.

Alternativet til at samle er ikke at lade alt være ubemærket. Det er at fordøje. At bruge noget og omsætte det til sit eget og derefter kaste resten bort.

At samle godt hænger sammen med glemslen. Med et udtryk lånt fra den franske oplysningsfilosof Lamarck taler Nietzsche om glemslen som en plastisk kraft. Glemslen heler. Den lader det hændtes sår vokse sammen i nutiden.

Men den, der glemmer alt, kan ikke være tro. For han ved ikke, hvad han er tro imod. At samle for at erindre, det er at skabe betingelserne for at kunne være tro. Tro mod det man er kommet af, tro mod det, der var, men som ikke længere er. Hvad skal vi med de gamle billeder? De forhindrer os i at forme fortiden i erindringen, fordi de gør modstand mod denne formning: Det så sådan ud. Og det er det, du må være tro. Dagbogens optegnelser udgør samme stive modstand, når glemslens plastiske kraft former fortiden.

Den, der glemmer alt, kan heller ikke erfare. Det kræver det rette mål af samling og glemsel at blive erfaren. At være vis er ikke at kunne huske alt, men at have fordøjet oplevelserne til erfaringer uden at samle på dem. At have orienteringssans er ikke at have samlet kort sammen fra alle steder, men at være rumerfaren. Det kræver omhu med omhuen at samle så livet ikke pakkes ind til en mumie men stadig kan spjætte med ungdommens vokseværk. Det er farligt at samle, hvis ikke det står i ledtog med livets glemsel.____